

Ecclesia orans

I den kristna konsten möter man stundom bilden av en kvinna med blicken riktad uppåt och armarna sträckta mot höjden. Det är tydligt att hon beder. Hon symboliserar den bedjande kyrkan — Ecclesia orans.

Kristi kyrka är en bedjande kyrka. »I skolen ösa vatten med fröjd ur frälsningens källor,» säger prof. (Jes. 12:3). Kyrkan känner dessa frälsningens källor; hon känner ock deras livgivande vatten; hon dricker därav med fröjd. Men hon vet ock att bönen är det viktigaste av de ämbär med vilka detta frälsningens vatten måste ösas.

Bönen hör till det centralaste i kristendomen. Bönen är den kristna trons högsta livsytring. En berömd religionsfilosof har rent av definierat religionens väsen såsom detta att vara hjärtats bön. Ju innerligare och djupare kristendomen uppleves, dess innerligare och djupare blir människans böneliv. Den som kunde ransaka en människas böneliv, kunde ock ransaka hennes kristendomsliv över huvud. Och vi kunna lätt utvidga satsen så: den som vill bedöma kristendomslivet inom kyrkan, han måste framför allt undersöka hennes böneliv.

Kraftig bön — kraftigt andeliv; dålig bön — dåligt andeliv, det är en av lagarna i den Helige Andes värld. »Vadhelst I bedjen om i mitt namn, det skall jag göra,» lovar vår Frälsare sina lärjungar.

»I bedjen, men I fån intet, ty I bedjen illa,» säger aposteln Jakob till sina läsare. Så stor är skillnaden mellan bön och bön.

Det är emellertid inte bönen i allmänhet, som nu skall sysselsätta oss. Utan det är den del av bönen som vi kunna kalla kyrkans bön. Det är den bön som kyrkan, Kristi brud, frambär i sin himmelske brudgums namn till den himmelske Fadern. Vi lämna bönekammaren och gå upp i helgedomn för att lyssna på kyrkan när hon beder.

Det är visserligen sant att vad vi då få höra är bara en av kyrkans församlingar, kanske t. o. m. en mycket fåtaligt församlad.

Men de enskilda församlingarna äro blott lemmar i Kristi kropp. Var för sig utgöra de intet helt. I Kristus åter äro de en levande enhet. Denna enhet är så innerlig att Paulus kan säga: »Om en lem lider, så lida de andra lemmarna med den.» Ha vi icke lika stor rätt att säga: Om en lem beder, så bedja alla de andra lemmarna med den. Om en lem beder, så beder hela kroppen. När därför en kyrkans församling, samlad i Frälsarens namn beder, då beder hela Kristi kyrka i denna församling och med denna församling. Om denna församling än skulle vara fåtalig — vad betyder det. Kristus har inte knutit sin närvaro vid något visst antal. Han säger fastmera: var två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem.

Funnes inte en sådan inre, mystisk förening, skulle vi icke kunna bekänna vår tro på *en*, helig, *allmännelig* kyrka. På denna gemenskaps förhandenvaro behöva vi ej tvivla. Gud give blott att vi kände mera därav, på det att vår tro därav måtte förökas, vår kärlek livas och vårt hopp styrkas.

Av det sagda framgår att det inte ens är alla böner som bedjas i templet som vi skola tala om. Vi kunna nämligen bedja såsom enskilda människor även i templet. Men även dessa böner lämna vi. Det är de böner kyrkan frambär såsom kyrka, såsom Kristi brud, som skola sysselsätta oss.

Vi kunna sammanfatta alla dessa i kyrkans namn framburna böner under en gemensam beteckning: den liturgiska bönen. I den liturgiska bönen möter oss den bedjande kyrkan.

Är nu den liturgiska bönen verkligen en bön? Om jag inte missar mig har Kierkegaard talat mycket föraktfulla ord om dessa av prästerna vid altaret rabblade böner och värderat en enda liten hjärtesuck långt mera än tusentals sådana där officiella böner. Och många äro de som ha delat och alltjämt dela denna uppfatt-

ning. Även från kyrkligt sinnade människor får man ideligen höra sådana tankar, då fråga blir om den bön som i alldeles särskild mening kan kallas kyrkans bön, tidegården. Alldeles speciellt är det ofta återkommande Gloria Patri föremål för en kritik från denna synpunkt. Vartill tjänar detta rabblande? Man tänker sig tillbaka till någon kyrka där man hört prästen slarvigt rabbla upp de föreskrivna böneformulären och där man sett en fåtalig församling sitta förströdd utan att höra på och än mindre synbart deltaga i bönen. Och kanske har man ett livligt minne av hur lite man själv var med. Man satt där visserligen men tankarna voro fjärran. Kanske har man rent av många sådana minnen, och man påstår därför: den liturgiska bönen är ingen verklig bön. Kyrkan kan icke bedja.

Det är tillräckligt att peka på en enda omständighet för att visa att kyrkan verkligen kan bedja och beder, att sålunda den liturgiska bönen är verklig bön. Det är kyrkans själva existens. Kunde hon inte bedja, så kunde hon heller inte existera, lika litet som kroppen kan leva utan att andas.

Beder åter kyrkan så som hon skulle bedja? Vi få nog tyvärr erkänna att det brister åtskilligt i hennes böneliv. Vadhelst I bedjen om i mitt namn, det skall jag göra, lydde Frälsarens löfte. En kyrka som vårdade sitt böneliv så som hon skulle, måste på grund av detta löfte vara utomordentligt rikt benådad. Den svenska kyrkans tillstånd låter oss förstå, att hennes bön varken är så flitig, så ihärdig eller så brinnande som den skulle vara. Det berättas från en av våra större städer att i en församling en av prästerna föreslog sina ämbetsbröder att en gång i veckan kl. 1 samlas till gemensam bön i kyrkan, om i tidegårdens form eller annan form vet jag inte. Då svarade en av kollegerna, en annars mycket dugande präst: käre broder, vi har väl viktigare ting att syssla med. Det är tyvärr så att många både lekmäns och prästers ideal är den *beställsamma* kyrkan, under det att kyrkans idealgestalt alltid måste vara den *bedjande* kyrkan.

*

Vi ha framhållit att bönen är något av det centralaste i kristendomen. Tänka vi särskilt på vårt gemensamma gudsumgänge, så torde vi kunna säga, att det kretsar kring trenne brännpunkter: ordet, nattvarden och bönen. I ordet och nattvarden talar Herren till oss, i bönen vi till honom. Borde icke åt vart och ett av dessa

moment tillerkännas ungefär lika utrymme i vår gudstjänst? Intet av de tre kan eller får försummas utan att kyrkan lider. Att kyrkan lider, om ordet försummas behöver icke här sägas. Att kyrkan lider om nattvarden försummas behövde däremot talas så mycket mera om. Men därtill ger inte vårt ämne anledning. Blott det må sägas att om nattvarden försummas så kan väl skapas en nykter och förståndsmässig kristendom, men en kristendom som icke förstår att det djupaste i gudslivet är utsägbart och som därför aldrig heller kan nå fram till den innerliga, mystiska gudsgemenskap, vars uttryck de heliga sakramenten äro. Det blir en kristendom som s. a. s. stannar i utvecklingen, innan den nått fram till full mognad. Vi må taga en bild: den ene förstår blott orden som sjungas, icke musiken. Den andre förstår både orden och musiken. Vilken hämtar den rikaste behållningen?

Att kyrkan lider om bönen försummas, är redan sagt. Det skulle kunna betyda att en sådan kyrka håller på att övergå till en blott sakramentskyrka. Den faran är emellertid förvisso obefintlig hos oss. Så mycket större är för vår svenska kyrka, vill det synas, faran att nedsjunka till en blott predikokyrrka. Det synes obestriddigt att vi kommit ganska långt på den avvägen. Kanske tycker någon att det ligger något vanvördigt över ordet predikokyrrka. I varje fall behöver däri icke ligga uttalat något förakt för predikan och Guds ord. Däremot innebär ordet en förebräelse mot en kyrka som är så blind att den av alla sina skatter blott tar vara på en enda. Vad skulle vi säga om en man som efter sina föräldrar ärvde tre goda gårdar men endast brydde sig om att bruka en och läte de andra förfalla? Det ser ut som om utvecklingen på sina håll gått ganska långt ditåt. Man predikar både i predikans form och i börens form. Och som ett hån mot den bedjande kyrkan gå dessa predikningar i böneform utan begynnelse, utan fortsättning och utan ände under namnet fria böner. Verklig, gemensam bön känner man däremot föga till. Vad än dessa bönepredikningar kunna ge åhörarna anledning till: till bön väcka de dem icke. Kanske kunna de stundom tvinga åhörarna att höra på. Men åhörarna förbli åhörare, de bliva icke medbedjare.

Över huvud finns det väl få ting som mera omöjliggör gemensamt bedjande än ett flitigare användande av de s. k. fria bönerna, särskilt de i predikostil. Den fria bönen får endast med största försiktighet användas vid det gemensamma bedjandet, om icke detta skall urarta. Detta gäller icke blott altare utan ock predikstol. Den

fria bönen är den enskilda själens utgjutelser. Den gemensamma, liturgiska bönen är en hel församlings samtal med Gud. Där får icke den enskilde upphäva sig till enväldig ledare och försöka påtrycka hela församlingen just sitt känslolivs prägel.

Vid den enskilda bönen, till vilken i detta sammanhang får räknas också den bön som t. ex. en husfader beder med sitt husfolk i den dagliga husandakten, där må envar fritt utgjuta sitt hjärta inför Herren med de ord han vill. Den bönen må vara individuellt präglad.

Med en hel församlings bön råder ett annat förhållande. I en fylld kyrka äro samlade människor av den mest olika läggning, med de mest olika behov, i den mest olika sinnesstämning. Skulle någon där få påtrycka bönelivet sin individuella prägel, skulle följderna bli att de som vore i samma sinnesstämning som han skulle bli uppbyggda, de andra åter lämnades oberörda, ja bleve rent av hindrade i sin bön. I den gemensamma bönen åter borde alla kunna känna igen sig. Därför måste alla utpräglade känslöstämningar bannlysas från den. Den skall bäras icke av skiftande oklara känslor, utan av klara, skarpt utformade tankar, logiskt ordnade.

Betyder detta att den gemensamma bönen skulle bedjas känslöst? Ingalunda. Men känslobetoningen, varifrån skall då den komma? Och var skall den vara att finna? Den skall komma från den enskilde och finnas hos honom. Förebedjaren anger i klara tankar böneämnet. Sedan må bönen hos var och en enskild färgas av just hans känslolivs prägel, av hans behov, av hans tillfälliga sinnesstämning. Känslolivet blir ej undanträngt, blott dolt. Men våra djupaste känslor dölja vi ju helst.

Icke minst genom de predikade bönerna har mången vant sig av med att bedja själv. Det är mycket bekvämare att få en bön predikad för sig än att själv göra sig besväret att bedja med i den liturgiska bönen. Så har kyrkans bön hos mången råkat i vanrykte och mången talar föraktfullt om altartjänsten.

Ett viktigt botemedel mot denna skada är att vi lära oss förstå skillnaden mellan den enskilda och den gemensamma bönen. Innan vi lärt oss att förstå *att* denna skillnad finnes och vari den består, kunna vi aldrig lära oss att rätt fatta kyrkans bön och rätt bedja med henne. Vi kunna sammanfatta de viktigaste kraven på kyrkans bön, som äro grundade i den angivna artskillnaden, i följande trenne punkter:

1. Därför att kyrkans bön är gemensam bön får den icke utläm-

nas åt den enskildes godtycke. Den måste bedjas med fasta, av kyrkan godkända ordalag.

2. Därför att kyrkans bön är gemensam bön, måste den vara byggd på klara, logiska tankeföljder, icke på känslor.

3. Därför att kyrkans bön är gemensam bön, måste dess språk vara enkelt och lättfattligt, så att det kan läsas av alla och förstås av alla. Den får icke kräva skådespelartalang av förebedjaren och inte heller särskilda kunskaper hos medbedjaren. Medbedjarens intresse får inte fångas av förebedjarens teatraliska utförande av bönen, ej heller får hans uppmärksamhet åtgå att fatta ordens innebörd. Allt hans sinne skall koncentreras på bönen innehåll.

Det är därför förvisso icke någon olycka att kyrkans böner äro fasta, så att vi på förhand kunna veta vartenda ord som skall sägas. Det är tvärtom den största lycka och ett nödvändigt villkor för ett sunt böneliv. Det är ingen överdrift att påstå att man först då kan rätt bedja med kyrkan, när man känner hennes böneformulär åtminstone någorlunda utantill.

*

När vi betrakta den bedjande kyrkan, vore det anledning att skåda henne både när hon faller ned i syndabekännelse och kyrie-rop och när hon lyfter händerna i Fader vår, i kollektböner och prefation. Men vi lämna nu alla böner som höra till mässan och dröja i stället vid bilden av kyrkan, sysselsatt med sin särskilda bönetjänst, *tidegården*.

Tidegården är kyrkans på bestämda tider till Gud framburna dagliga böneoffer. Där är hon framför allt Ecclesia orans, den bedjande kyrkan. Där fullgör hon sin Herres befallning genom aposteln: Bedjen oavlåtligen. Det sätt varpå den svenska kyrkan förvaltat tidegårdens stora arv är ett av de starkaste vittnesbörderna om att kyrkans böneliv icke varit som det skulle. I huru många svenska kyrkor förekommer väl daglig morgon- och aftonbön eller åtminstone ettdera. I glest befolkade landsförsamlingar är detta ju begripligt. Men i städerna, framför allt de större är det ofattbart. Hur förhållandena i detta stycke äro i Stockholm vågar jag inte yttra mig om. Men i Göteborg finnes, mig veterligt, inte någon kyrka med daglig aftonbön och blott en enda med daglig morgonbön. För biografer och teatrar finnes både pengar och intresse.

Men de som skulle vilja tillbringa en stund av sin kväll med att bedja sin aftonbön med kyrkan, de få förgäves klappa på hennes port.

*

Tidegården sträcker sina rötter tillbaka ända till kyrkans första dagar. Från judarna övertogo apostlarna seden att bedja vid 3:e, 6:e och 9:e timmen. Även bland hedningkristna blev det bruk att hålla regelbundna bönetimmar. Dessa böner voro dock till en början av mera privat karaktär.

Snart blev det emellertid sed att de kristna församlingarna gemensamt genomvakade påsknatten under psalmsång och bön. Under en påsknatt väntade man nämligen Herrens återkomst till domen. Sådana vakor blevo snart vanliga också vid martyrfester och utsträcktes ofta även till söndagarna. Av lättbegripliga skäl inskränkte man snart vakan till att omfatta endast en del av natten, början, midnatten eller morgonvåkten. Vakan vid nattens början är upphovet till den gudstjänst, som vi känna under namnet vesper. Den förlades småningom allt tidigare på kvällen till tiden för lampornas tändande eller ännu tidigare. — Midnattsvakan gav upphov till matutinen och gudstjänsten vid morgonvåkten till laudes. Dessa tre bönetimmar kunna spåras redan i det 2:a århundradet.

Ur de privata böner, som jag nyss nämnde, uppstodo småningom de s. k. mindre tiderna, ters, sext och non, efter sina namn ursprungligen avsedda att bedjas vid 3:e, 6:e och 9:e timmarna, d. v. s. kl. 9, 12 och 3.

Ur klostrens behov av en speciell morgonbön innan man gick till dagens arbete och en aftonbön innan man gick till vila växte slutligen de båda återstående tiderna fram: primen, morgonbönen och completoriet, aftonbönen eller nattsången, som den hos oss kallades vid medeltidens slut. Hos Benedict av Nurcia, i hans klosterregel, föreligger tidegården eller officiet fullt utbildat.

Här är inte möjligt att följa tidegårdens historia i detalj. Blott på en fråga må givas ett åtminstone knapphändigt svar: I vilken utsträckning kom tidegården under medeltiden till utförande? Först må då svaras: alla präster voro förpliktade att regelbundet bedja sitt breviarium, som den bok kallades, som innehöll tidegården. Denna bön skulle naturligtvis helst förättas uppe i församlingens kyrka, men måste på självklara grunder mången gång förrättas hemma i prästgården eller kanske på vandringar

ute i socknen. Högtidernas vesprar och matutiner måste dock alltid förättas uppe i kyrkan, ty då strömmade folk till. Då kunde man väl också ofta räkna på hjälp av vandrande djäknar och då kunde även i de små kyrkorna officiet sjungas. Många nothandskrifter med ett större eller mindre urval av tidegårdsmusiken bära ännu vittne om vilka högtider, som plägade firas med sång i de kyrkor dessa handskrifter tillhört. —

I stadskyrkorna, som hade tillgång till flera präster, brukade åtminstone alla söndagens morgon- och aftongudstjänster utföras offentligt. Om möjligt upprätthölls väl ock morgon- och aftongudstjänsten på vardagarna.

I hela sin omfattning upprätthölls officiet först och främst i klostren, där en viktig del av munkarnas och nunnornas sysselsättning just var tidegärdssången. Vidare gäller detsamma om alla domkyrkor. Att korttjänsten där upprätthölls i full utsträckning är ju självklart. Vi ha i behåll åtskilliga medeltida korstadgar, som närmare reglera prästerskapets skyldigheter i detta hänseende. I full utsträckning kunde också bönetjänsten förättas i en del andra större kyrkor med riklig tillgång på präster.

Reformationsårhundradet bibehöll i stor utsträckning tidegården. Det var icke våra reformatorers önskan att den skulle nedläggas. Ärkebiskop Lars ägnade mycken omtanke och intresse åt saken. Tyvärr tvingades emellertid denna bönetjänst att föra en alltmer tynande tillvaro och under 1600-talet dör den nästan fullständigt bort och lämnar efter sig blott de obetydliga rester som bevarats till vår egen tid under namnen ottesång och aftonsång.

Orsakerna till tidegårdens förkvävande äro många. En av de viktigaste är väl Gustaf Wasas hårdhanta reduktion, som omöjliggjorde ett tillräckligt talrikt prästerskap. En annan orsak var tidens starka pedagogiska intresse, som kombinerade otte- och aftonsång med predikan och katekesförhör. Så kom snart nog intresset för undervisningen att förkväva intresset för bönen. En viktig orsak var utan tvivel också att man icke förmådde försvenska tidegården. Ända till den Wallinska psalmboken 1819 stodo emellertid sådana texter som *Te Deum*, och de nytestamentliga lovsångerna, *Benedictus*, *Magnificat* och *Nunc dimittis* kvar i vår psalmbok som ett litet minne av tidegårdens forna rikedom. Och ända till 1811 föreskrevs i vår kyrkohandbok att *Te Deum* skulle sjungas i ottesången, »om tiden så tillåter.»

Sedan mer än ett halft sekel har tidegården emellertid börjat leva upp igen inom vår kyrka. De första livstecknen äro knutna till den begynnande kyrkomusikaliska renässansen under slutet av 1800-talet. Det var i den musikaliska festgudstjänstens form som de första vesprarna omkring 1890 under Moréns och Noréns ledning började sammanställas och utföras. Till mitten av 1920-talet härskar denna form enväldigt. Ett ståtligt uttryck har den fått i 1914 års *Vesperale*.

Men så länge man arbetade med dessa s. k. lutherska vesprar allenast hade man icke kommit tidegårdens ande på spåren. Där är musiken dominerande. Men tidegårdens ande är icke någon musikens ande, utan börens ande. Småningom har insikten härom gått upp. Det är ingen tvekan om att redan de män som utarbetade 1894 års hanbok hade en riktig känsla för detta. Det visar den ordning för högtidligare morgon- och aftonbön som är intagen i denna handbok. De äro nämligen intet annat än böneordningar uppbyggda efter ett mycket förenklat laudes- och vesperschema. Dessa morgon- och aftonböner förblevo emellertid oförstådda och obrukade.

Från mitten av 1920-talet börjar emellertid tidegården att mera konsekvent byggas upp efter sitt gamla schema, som bönegudstjänster. Till att börja med är det även nu musiken, som åtminstone till det yttre är den drivande faktorn; men inte den moderniserade vespermusiken utan den äkta gammalkyrkliga musiken. Snart nog står det dock klart att tidegården kan leva även utan musiken. Det är inte som man länge föreställt sig musiken som är det primära utan ordet. Musiken är inte en krycka som tidegården behöver för att släpa sig fram på utan en lyx, som den har råd att tillåta sig. Den kan lika bra läsas, enskilt eller i kör. Med denna insikt är kontakten med tidegårdens ande på allvar återknuten. Som sjungen tidebön visade tidegården de första livstecknen. Som läst tidebön har den åter börjat leva ett självständigt liv. Och först sedan sanningen om den lästa tidebönen gått upp för oss, börja vi ana vad tidegården betytt och alltfört kan betyda för den bedjande kyrkan. Tidegården är kyrkans konsekventa utnyttjande av bibeln för sitt böneliv.

Därmed är också huvudsaken sagd om tidegårdens innehåll. Den är så gott som fullständigt hämtad direkt ur bibeln. Blott hymnerna och böerna samt några få antifontexter, tillsammans kanske ett 40- eller 50-tal rader, äro utombibliska. Av bönematerialet är en

betydande del hämtat ur psalmboken och evangelieboken. Även åtskilliga av hymnerna äro hämtade ur vår psalmbok. Finlands svenska psalmbok har ock fått släppa till några. För övrigt har biskop Eklunds och kyrkoherde Evers diktsamlingar lämnat de flesta bidragen. Ingen nutida diktare har så som biskop Eklund förstått att på vårt tungomål levandegöra de gamla tidegärds-hymnerna.

Bland bibelns böcker är det en som intar en särställning i tidegården. Det är bibelns egen bönbok, Psaltaren. Kring Psaltarens psalmer är hela tidegården uppbyggd. Kyrkans fäder tröttna aldrig på att prisa Psaltaren. Läs t. ex. Luthers företal till Psaltaren, där han säger bl. a.: »Så har skett att Psaltaren blivit alla frommas bok, och att envar, i vilken ställning han ock är, ur denna lilla skrift kan hämta verser eller hela psalmer, som passa just för honom, och som förefalla, såsom vore de ditsatta just för hans räkning; han skulle icke själv kunna utsäga eller uttänka eller ens önska något, som mera lämpade sig för honom.» Och i det som fäderna skrivit om Psaltaren ha de stilla i landet instämt med sina hjärtan. Det visas bäst därav att ingen enskild bibelbok blivit så ofta omtryckt som den.

Den till grund för tidegården i dess gamla skick liggande tanken var att under loppet av en vecka genombedja hela Psaltaren. I den förkortade form, i vilken tidegården nu föreligger på svenska har det varit omöjligt att genomföra denna tanke. Där arbetas icke med hela Psaltaren utan med ett urval av de religiöst värdefullaste och för oss käraste psalmerna. Men detta urval genombedes varje vecka. På så sätt vinnes en förtrogenhet med Psaltaren som gör att den verkligen kan bli en bönbok, icke bara en textbok. Och för att också åt psaltarebönen ge kyrkoårets rytm omgives varje psalm av ett efter högtidens karaktär växlande ramstycke, den s. k. antifonen, som uppstämmes som preludium före psalmen och upprepas som ett postludium efter den. I advenstvespern omges den första psalmen av antifonen: »Se, din konung kommer till dig; rättfärdig och segerrik är han. Halleluja». På julaftonen åter lyder den första antifonen vid vespern: »En stjärna träder fram ur Jacob. En spira höjer sig ur Israel.» Under fastan lyder den motsvarande antifonen: »Gud har icke skonat sin egen Son, utan utgivit honom för oss alla». Genom dessa antifoner gives åt tidebönen en rikedom och omväxling av underbar skönhet. Kanske kommer kyrkoårets rytm ingestädes fram skönare än här. Och den som vill bedja

tidegården med ett lyssnande öra skall härvidlag göra en förunderlig upptäckt. Han skall få höra huru psalmen likasom ändrar klang efter antifonen. Låt oss tänka oss hem till vår hemförsamlings kyrka en juldagsmorgon, när snön ligger vit över bygden och ljusen stråla i vartenda fönster. Och så börja kyrkklockorna att ringa. De klinga festligt jublande. En annan gång gå vi på kyrkogården i ett begravningsståg. Samma klockor ringa. Men hur doft, tungt, mörkt klinga inte nu deras toner. Och dock är det samma klockor. På samma sätt skifta också tidegårdens psalmers klangfärg efter antifonerna.

Vid sidan av Psaltarens psalmer förekomma i varje tidebön en eller flera läsningar ur Skriften. Genom lämpliga lektionsplaner kan man lätt ordna det så att det viktigaste ur både Gamla och Nya testamentet medhinnas under loppet av ett år. I den nya evangeliebokens lektionarium finnes sådana ordningar, uppgjorda också med tanke på tidegårdens behov. Även där är försök gjort att i möjligaste mån anpassa läsningarna efter kyrkorådet.

Så se vi i tidegårdens båda huvuddelar — psalmodien och textläsningen — praktiskt taget hela bibelns innehåll utnyttjat. Att bedja tidebön är att bedja Guds ord; det kan därför med sanning sägas.

Ett ord må tilläggas om något som för många är en stöttesten i tidegården. Det är det ofta upprepade Gloria Patri. Varje psalm ur Psaltaren och varje nytestamentlig lovsång avslutas med detta Gloria Patri: Ära vare Fadern och Sonen etc. Blir inte detta ett oändligt rabblande? Naturligtvis kan det bli det. Vilken bön kan inte bli ett oändligt rabblande? Tänk bara på Fader vår. Men lika säkert är att detta upprepande av Gloria Patri icke behöver bli något oändligt rabbel. Det är tyvärr ofta så med oss, att när vi tala om bönen tänka vi blott på de former av bönen, i vilka vi för oss själva eller våra medmänniskor *begära* något av Gud och tacka Gud för undfångna gåvor. Vi glömma alldeles av att det finnes en viktig form av bönen, som heter tillbedjan, hjärtats försjunkande i helig andakt inför Guds majestäts storhet och rikedom. Det är en sådan akt av tillbedjan som detta Gloria Patri skall vara. Vi skola i denna lovsång falla ned i tillbedjan inför den Heliga treenighetens hemlighet. Just därför att orden äro oss så välbekanta att vi icke behöva offra någon som helst uppmärksamhet på dem bliva de det allra yppersta ackompanjemang till denna tillbedjan. Den som lärt sig förstå en sådan tillbedjans bety-

delse talar icke längre om oandligt rabbel. Honom bereder detta ofta upprepade Gloria Patri stunder av djupaste och innerligaste tillbedjan. Och hans ögon se därvid i sina medbedjare den tillbedjande kyrkan.

Ett ord måste också sägas om tidebönens yttre villkor. När du beder, gå då in i din kammare och slut dörren till. En bättre ram för detta själens ensamma samtal med Gud i det fördolda än tidegården lär svårigen kunna uppletas. Men naturligtvis skall den icke vara den enda bönen. Till den foga vi våra egna böner. — Var två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem. För den gemensamma bönen, vare sig de bedjande äro blott två eller de äro flera, är tidegården idealet. I hem, skola, söndags-skola, konfirmandundervisning, församlingsgudstjänst — överallt passar den lika bra. — Jag skall tacka dig i den stora församlingen, och bland mycket folk skall jag lova dig (Ps. 35:18). Också när vi vilja förverkliga den stora församlingens lov, vid våra stora högtidsgudstjänster, är tidegården en den allra högtidligaste form. Då sjunga vi dess psalmer på de gamla melodierna, ättlingar av de toner, på vilka vår Frälsare själv med sina lärjungar sjöngo lovsången. Och vad hindrar att vi vid ett eller annat sådant särskilt högtidligt tillfälle lägga in ett fyrstämmigt Magnificat eller Benedictus. Och det är klart att vi då även i det yttre gestalta tidegården så festlig som möjligt. Självfallet bör då också tidegårdens gamla festskrud, korkåpan åter komma till heders. Den är sedan ett par hundra år bortglömd i vår kyrka men med bruket av tidegården bör ock bruket av korkåpan leva upp igen. Den är lika självklar vid tidegården som mässhaken vid mässan. Åtminstone en, gärna två eller fyra försångare böra vid en högtidsvesper uppträda i denna klädnad och därmed ge gudstjänsten även i det yttre ett festligt inslag.

Och nu återvända vi till den symbol av den bedjande kyrkan, som vi nyss talade om — kvinnan med den mot höjden lyfta blicken och armarna sträckta uppåt i bön. Det är en skön symbol. Men vill du ha en ännu skönare bild av den bedjande kyrkan så se framför dig koret i en gammal katedral och i dess korstolar ett par grupper fromma bedjare, som frambära tidegårdens offer.

Knut Peters.